

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Františkanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglas: Prostor 1x55 mm po K 2. Uradni razgasi, poslano ter notice isti prostor K 3. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 338, za pol leta K 168, za četrt leta K 84, za mesec K 28. Za inozemstvo mesečno K 45, letno K 540.

Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Františkanska ulica 6/I., Učiteljska tiskarna.

Strankin zbor.

Po sklepu izvrševalnega odbora sklicujemo XIII. redni strankin zbor na dni 26. in 27. decembra 1921 v dvorano Delavskega doma v Trbovljah. — Začetek na praznik sv. Štefana ob 8. uri. Spored razpravljanja:

1. Verifikacija mandatov.
2. Poročilo načelnika in kontrole.
3. Parlamentarno poročilo. Politični položaj. Taktika.
4. Delo za združevanje proletariata v Jugoslaviji in internacionala.
5. Organizacija.
6. Občinska politika.
7. Agrarna politika.
8. Razni predlogi in slučajnosti.
9. Volitve strankinega vodstva in kontrole.

Eventuelni predlogi posameznih organizacij morajo biti poslani centralnemu tajništvu (Ljubljana, poštni predal 168) najpozneje do 10. decembra.

Pravico udeležbe imajo vse organizacije JSDS in KDZ, ki bodo obračunale pravilno do konca novembra.

Pravico in dolžnost udeležbe imajo vsi člani načelnika, izvrševalnega odbora in kontrole ter strankini poslanci. Vsi ti imajo tudi glasovalno pravico, razen v zadevah njih lastnega delovanja.

Vsaka organizacija ima pravico do enega delegata, večje organizacije pa za vsakega 50 članov do enega, pri čemer se ostanke pod 25 ne vpoštevajo, 25 ali več članov pa se šteje za 50. Število delegatov se računa na temelju števila tistih članov, za katere je dotična organizacija poravnala prispevke za oktober. Če se je pa novembra število njenih članov zmanjšalo, se računa število delegatov na temelju novembrskega članstva.

Za vsakega delegata naj bo izvoljen tudi po eden namestnik.

Potne stroške delegatov morajo plačati krajevne organizacije.

Za delegata morejo biti izvoljeni tudi člani drugih organizacij JSDS in KDZ, toda le iz tega okrožja. Posamezni delegati smejo biti poverjeni tudi z več glasovi, oziroma smejo zastopati po več organizacij, nihče pa ne sme imeti več nego pet glasov.

Na članske zbore, ki bodo volili delegate, morajo biti povabljeni vsi člani, ne-

član pa ne sme biti navzoč. Voljen sme biti le imenoma določen delegat; organizacije torej zastopstva ne smejo odstopiti šo neznanemu delegatu kako druge organizacije. Organizacije, ki žele imeti skupnega delegata, se morejo torej pred volitvijo dogovoriti. Če bi delegat ene organizacije ne dobil večine v drugi, je treba ponovnega dogovora in zborovanja, ali pa se dajo zastopati organizacije vsaka po svojem delegatu.

Namestnik nastopi kot delegat, če mu izda pravi delegat potrdilo, da se strankinega zbora ne misli udeležiti, ali pa če mu potrdi odbor, da je prvi delegat zadržan. Če namestnik tega potrdila nima, mu bo izdana delegatska izkaznica šele na strankinem zboru, če se ga pravi delegat ne udeležiti.

Glasovalno pravico imajo na strankinem zboru le tisti delegati, ki so navzoči ves čas zborovanja. Ni torej dopustno, da bi bil kak delegat navzoč prvi dan, za drugi dan pa bi hotel pooblastiti svojega namestnika. — Delegat, ki pride prepozno, izgubi svojo delegatsko pravico, če je bila izdana že delegatska izkaznica njegovemu namestniku.

Za delegata sme biti izvoljen le tisti član, ki je naročen na kak strankin politični list (Naprej, Volkostume, Ljudski glas ali Enakost) in je že najmanj tri leta organiziran, smejo voliti le organizacije v tistih krajih, kjer prej ni bilo organizacije niti JSDS niti KDZ.

Strankin zbor je suveren (pri svojih sklepih popolnoma neodvisen). Njegovi sklepi so veljavni za vse organizacije in člani JSDS in KDZ. Posamezni delegati so za svoje delovanje na zboru odgovorni edino se svoji vesti.

Odbor posameznih organizacij naj naznanijo imena izvoljenih delegatov ter njih namestnikov najpozneje do 15. decembra centralnemu tajništvu v Ljubljani, poštni predal 168, da dobe pravočasno delegatske izkaznice.

Gostje, ki se priključijo centralnemu tajništvu do 15. decembra, bodo imeli zagotovljen sedež. Drugi dobe izkaznice na licu mesta, dokler bo zadostal prostor.

V Ljubljani, dne 21. novembra 1921.

Centralno tajništvo JSDS in KDZ.

sko-plemenske tvorbe je zahteval, da se država razdeli na oblasti ne samo na podlagi gospodarskih, prometnih in socijalnih vidikov, ampak naj se pri tej razdelitvi vpoštevajo tudi kulturne prilike kot prejšnjim enakovredne.

To socijalistično stališče je brez dvoma edino pravilno. Ne gre prevzemati zgodovinsko - plemenskih tvorb, ker ne tvorijo — tudi kulturno ne, še manj pa gospodarsko — prometno ali pa socijalno — zaokroženih enot, ne gre pa, kakor je to vlada zahtevala, popolnoma prezreti kulturnega obličja posameznih delov države.

Ustava upravnega problema ni rešila zadovoljujoče. Že zgorajšnji princip vladne večine, ki je v ustavi fiksiran, nas ne zadovoljuje, še manj pa okoliščina, da se je celo upravno vprašanje rešilo kot politično proti skoro celemu hrvaškemu in velikemu delu slovenskega naroda. Vlada ni razumela narodu dopovedati, da je vprašanje razdelitve države na upravne enote v glavnem tehnično, veliko manj pa politično vprašanje. (Drugače je morda z vprašanjem razdelitve zakonodajca!)

Prišlo pa so v tem pogledu v ustavo še druge pogrešne stvari. Poleg določb glede Bosne in Hercegovine, — da ne sme razum pod gotovimi kavelami nobena oblast, napravljena na tem ozemlju, segati čez današnje meje Bosne in Hercegovine, — kar znači koncesijo plemensko-verskim interesom Muslimanov, je najbolj kvarna določba, da ne sme nobena oblast obsegati več kot 800.000 prebivalcev. S to določbo se je vprašanje upravne razdelitve države degradiralo preko celo od vlade proklamiranega principa gospodarskih, prometnih in socijalnih vidikov na ačrnski problem. Tako je postala smotrena upravna razdelitev zemlje — nemogoča.

Ker temelji predloženi vladni načrt »o podelitvi zemlje na oblasti« na zgoraj razloženih slabih ustavnih principih, zato je seveda v bistvu slab. Če se danes z njim bavimo, hočemo to njegovo od ustave diktirano slabost puščati v nemar; rešiti hočemo samo tole vprašanje: Ali je rešila vlada vprašanje razdelitve države na oblasti — v okviru ustave — povoljno ali ne? Ali bi nam bila lahko predložila boljše?

Odgovoriti hočemo takoj, da odklanjamo vladni načrt in to iz važnih razlogov, ki jih spodaj navajamo in iz razlogov, ki so manj važni in ki jih bomo pri drugi priliki navedli.

Predno pa gremo v sredino stvari, moramo pripomniti, da je že samo tehnična priprava predloženega načrta škandalozna. Načrt o tako važnem vprašanju je vlada uteme-

ljila z 22 vrsticami; priložila mu ni niti karte, ni statističnega materiala. Če kaka stvar, potem kaže taka priprava toliko važnega zakona vso indolenco, nezmožnost in — slabo namero naše dične vlade v Belgradu! Kdor hoče — in naj si bo to tudi poslanec — načrt preštudirati, tako si menda misli vlada, naj se le sam potruži in zbere ves ogromni statistični material! Vladi bo samo prijetno, če se bo o stvari čim manj govorilo in pisalo!

Vladni načrt predvideva razdelitev države na 26 oblasti. Imena (in glavna mesta) teh oblasti so:

1. Bačka (Novi Sad), 2. Beogradska (Belgrad), 3. Bitoljska (Bitolj), 4. Braničevska (Požarevac), 5. Varaždinska (Varaždin), 6. Vrbaška (Banja Luka), 7. Dubrovaška (Dubrovnik), 8. Zagrebska (Zagreb), 9. Zetska (Cetinje), 10. Kosovska (Priština), 11. Krajiška (Karlovac), 12. Ljubljanska (Ljubljana), 13. Mariborska (Maribor), 14. Mostarska (Mostar), 15. Niška (Niš), 16. Osiješka (Osijek), 17. Podrinska (Šabac), 18. Potiška (Bečkerak), 19. Raška (Novi Pazar), 20. Sarajevska (Sarajevo), 21. Splitska (Split), 22. Skopska (Skoplje), 23. Tuzlanska (Tuzla), 24. Sumadijska (Kragujevac), 25. Mesto Belgrad (z okolice), 26. Mesto Zagreb (brez okolice).

Ker ima država približno 13 milijonov prebivalcev, znaša povprečna velikost ene oblasti po vladnem načrtu pol milijona ljudi. To število se zmanjša, če upoštevamo, da bi bili oblasti Mesto Belgrad in Mesto Zagreb daleč pod navedeno številko. Mesto torej, da bi skušal vladni načrt ustvariti oblasti, ki bi se približevale najvišji po ustavi dovoljeni meji 800.000 prebivalcev, drobi državo na majhne dele. To je škodljivo in ne pomeni izboljšanja uprave. Mesto 16—18 oblasti naj jih dobimo 26; to pomeni predvsem tretjino birokratičnega aparata preveč; male oblasti kot samoupravne enotice 1. reda pa so tudi finančno preslabe za svoje obsežne naloge.

Drugo zlo načrta pa se mi zdi še večje!

Zgoraj smo govorili o principih, ki so jih posamezne stranke zakopale glede upravne razdelitve zemlje (historično-plemenski na eni, moderni ekonomični in kulturni na drugi strani). Od vladnega načrta, ki se baje naslanja, kakor je to v utemeljevanju načrta navedeno »treba je, da se naša država administrativno razdeli na oblasti prema ekonomičnim, socijalnim in prometnim prilikama, brez obzira na plemensko razdelitev prebivalstva in historične meje poedinil delov, iz katerih je država zložena«, na drugi, moderniji princip, bi pričakovali

čisto drugo razdelitev, kakor pa je vlada predložila.

Tem času odgovarjajočim smernicam upravne razdelitve države najbolj odgovarja upravna razdelitev na oblasti (pokrajine), kakor si jo je zamislil v svojem ustavnem načrtu Smodlaka, ki predvideva vsega 12 pokrajin (Podunavska Srbija, Hrvatska, Vojvodina, Slovenija, Slavonija, Dalmacija, Krajina, Bosna, Pomorje, Baška, Moravska Srbija, Makedonija — pri čemur naj zgodovinska imena za novo sestavljene pokrajine ne motijo!)

Nekaj sličnega bi zamogla predložiti v predležečem načrtu vlada. Morala bi samo upoštevati določila ustave glede velikosti oblasti in Smodlakov načrt primerno korigirati.

Vlada pa tega ni storila! Razdelila je sicer državo na oblasti, a oblasti so z malimi izjemami (Srem, Vojvodina) stvorjene tako, da nove oblasti nikjer ne segajo preko bivših historičnih oziroma plemenskih me. Vladni načrt naravnost petrificira stare historične meje, deli samo ozemlje v teh historičnih mejah na oblasti. Dokazi: Slovenija (Krajiška — Slovenska Štajerska to sta novi Ljubljanska in Mariborska oblast); Hrvaška s Slavonijo, to so nove oblasti Varaždinska, Zagrebska, Krajiška, Osiješka; Bosna in Hercegovina: nove oblasti: Vrbaška, Tuzlanska, Sarajevska, Mostarska; Črna gora: nova oblast: Zetska; Dalmacija: novi oblasti Splitska, Dubrovaška (obe v starih mejah Dalmacije razum Kotora; pogled na karto zadostuje, da se ves nesmisel ostanka iz turških časov vidi!); predvojna Srbija: vse ostale oblasti razum Bačke in Potiške oblasti in dela Belgrajske oblasti!

Tako naj bo torej Drina še vedno meja med Srbijo in Bosno, Sava med Bosno in Hrvatsko!

Mirno se lahko trdi: vlada je v svojem načrtu zatajila svoj princip razdelitve države na oblasti po gospodarskih, prometnih in socijalnih vidikih, ampak je privzela princip historičnih mej. Treba samo Protiča in spojitve zgoraj naštetih oblasti in pred nami leži: Slovenija, Hrvatska in Velika Srbija. Tako previdno je Protičeva vlada gledala v bodočnost...

Pa morda vendar ne? Zdi se mi, da ima načrt še eno konjsko kopito. Prepariran je, da zadovolji še četrto »pleme« v državi: Muslimane! Zato so ustvarjene štiri bosensko-hercegovske oblasti (z vsemi ustavnimi kavelami!) v zvezi z njimi sosednja Baška oblast (stari turški Sandžak) s številčno jakim muslimanskim življenjem, ki naj tvori most do Kosovske, Skopske in Bitoljske oblasti s tudi številnimi Muslimani. Torej poleg

gotovo so bile tudi navzoče, kje bi pa moglo manjkati starih tet in središčnih učitelj?

Ko ura bide deset in pol, stoji na odru pevski zbor, črno oblečen od prvega do zadnjega, samo zborovodja, da se razlikuje od drugih, ima belo kravato. Harmonij intonira, taktirka se dvigne, prvi globoki akordi Opela od firtiča napolnijo dvorano in uravnajo mahoma razpoloženje publike. Krasno, globoko čustvo tihe, iskrene žalosti nad izgubo moža vseh naših mož...

In zbor »Glasbene Matice«! Besede ostanejo konečno le samo besede, ki niso v stanu povedati tega, kar človeka boža, ko posluša prelestno petje matičnega zbora. Sedaj občuduje polne, doneče base, vrednih svetovnega imena, pa zopet melodiozni alt s svojimi toplimi glasovi, nato pride občudovanje na mehke božajoče soprane, ki ne klonijo in ne odrekajo nikdar, ki jim je višina milejša od nižine, onda pride, sicer poredkoma vrsto tenor, ki pa ima nasprotno rajši nižino. Vsi glasovi pa so med seboj ubrani tako znamenito kot najmoderneje orglje,

Dr. M. Korun:

Razdelitev države na oblasti.

Vlada je predložila parlamentu — v smislu tozadevnih določil ustave, — zakonski načrt o razdelitvi države na oblasti. Iz debat o tozadevnih določilih ustave nam je še v spominu, kako zelo je vprašanje upravne razdelitve države razburilo duhove.

Med tem ko je stala vlada in njena večina na stališču, da je treba državo razdeliti na več oblasti, ki

naj se stvorijo na podlagi gospodarskih, prometnih in socijalnih vidikov, je druga skupina, del opozicije, v in izven parlamenta zahteval, da ostanejo kot upravne enotice doseadanje zgodovinsko-plemenske tvorbe.

Ponoviti moram pri tej priliki stališče, ki ga je v tem vprašanju zavzel socijalistični poslanski klub. Odklanjajoč doseadanje zgodovin-

protektoratom Njegovega Veličanstva Kralja Aleksandra, najbrž se tudi ne dokazuje praktične sposobnosti, ker vse to še ne dokazuje, da bi bil g. Mecger umetniška individualnost; saj so menda vsi igralci, koje smo videli kedaj nastopati na mariborskem odru, taki člani in vendar se menda ne more trditi, da bi vsi ti člani nosili v sebi umetniške potence.

Načela l' art pour l' art jaz ne priznavam in sem celo pred kakimi 20 leti v Gorici pri kritiki »Vzgojitelj Lanovec« pobijal dra. Tumo, ker se je bil izrekel za to načelo. Sicer pa to z sposobnostjo g. Mecgerja na upravniško mesto nima nobenega posla, četudi bi seveda razgovor o tej stvari mogel veliko bolj pokazati sposobnost, nego sklicevanje na dokumente.

G. Mecger! Ni res, da bi Vam bil priznal pri ustnem razgovoru teoretično sposobnost, ki sem jo zahteval pod 1. 2. svojega feljtona. Jaz sem Vam tozadevno le rekel, da Vas v teh ozirih ne poznam in da Vam za rekatih teh zmožnosti. Danes pa se nagibam k temu, da tudi v teh ozirih ne zadoščate in bi bil zato, da bi Vas, predno bi se Vam priznala ta sposobnost, preiskusila komisija, obstoječa iz naših prvih umetnikov in literarnih zgodovinarjev in kritikov. Jaz sam bi Vam niti ne mogel priznati te sposobnosti, ker, odkrito rečeno, se ne smatram niti od daleč kos tej nalogi.

Kolikor se tiče vprašanja vodstev gledališč po praktiki ali nepraktiki, bi omenil le imena Shakespeare, Mallier, Iifland, ki so položili temelje odrski umetnosti, dalje od modernih Stanislavskega, Antona, Reinhardta, Beerbohmteja, Crigha, Geniera, da ne omenjam današnjih berlinskih in drugih nemških ravnateljev Jarno, Bernauer, Maks Grube, Gregori itd. Ti ravnatelji praktiki so dajali smernice odrski umetnosti in ne ravnatelji nepraktiki.

V ostalem ne smatram za nepotrebno, odgovarjati na izvajanja g. Mecgerje, ker dokumenti o umetniških stvarih še nikjer niso ničesar dokazali, ampak le lan edino-le umetniško delo.

Dr. Škapin:

Mariborsko gledališče in »Striček Vanja«.

(Konec.)

Slednjič k.g. Mecgerju, pa prav na kratko. Vse, kar pripoveduje g. Mecger o svojih dosedanjih stikih z gledališči in gledališkimi osebami, me niti najmanj ne prepričuje o njegovi sposobnosti za upravnika mariborskega gledališča, ampak ravno o nasprotnem. Če bi bil namreč g. Mecger sposoben, bi nam vsega tega ne pripovedoval, bi ne zajemal obširnih dat iz Nikole Milanovič memoarov, ki nimajo niti najmanjše umetniške ali literarne zgodovinske vrednosti, ampak bi skušal dokazati, da je umetnik, četudi je zelo vprašalno, ali bi se v resnici umetniška individualnost hotela na ta način uveljaviti.

Zgolj režija »Ekvinocija«, ki je bolj znanja, nego notranja, dalje članstvo Uruženja jugoslovanskih gledaliških igralcev, četudi stoji pod to niti ne morem priznavati, niti od-

A. L.

Rodoljub z dežele v Ljubljani.

(Konec.)

Z ljubljansko meglo premešanimi čustvi sem korakal mimo nove palače Kreditne banke, ki jo zida stavbenik Tönnies, proti »Unionu«. Baje opusti pravkar omenjena tvrdka, ko dokonča palačo, svoje podjetje, ker bo imela že zadosti oskubljenega perja, zakaj Kreditna banka je bogat ptič z lepim perjem. A to je posttraska stvar. Unionovo veliko dvorano je ob mojem vstopu že napol zasedlo najhvaležnejše občinstvo, naša nežna deca od deteta do devotke, ko že meče oči po drugem spoju. Dvorano so okrasili namenu koncerta primerno, sluga je baš še pokrival ona dva režeča se obraza nad odrom ter se jezil nad svojo nerodnostjo. Med mladino se je opazilo tudi njene varuhe. Če so bile tudi varuhinje, nisem mogel dognati, kajti današnja moda se drži reka: Zadačaj licej, spredaj muzej. Ali skoro

Velike Srbije še Muslimanija? Poleg historično-plemenskega še verski vidik?

Ne šalim se! Vzemite karto v roke in pogledajte si vladni načrt! Ni le nespretno iz vlade izvršila raz-

delitev na oblasti, ampak pogazila je namenoma principe razdelitve na osnovi gospodarskih, socijalnih in kulturnih razmer.

Zato tako razdelitev v principu odklanjamo!

Znani polkovnik Vašič je doigral.

Poizkus velike goljujije.

Belgrajska »Politika« poroča z dne 22. t. m. o senzacionalnem odkritju poskušene goljujije polkovnika Vašiča. Zadeva je tale:

Vojni minister Zečević je bil poslan na Dunaj komisijo za nakupovanje vojnega materiala za armado. Tej komisiji je postavil na čelo polkovnika Vašiča. Finančni minister pa je bil napram tej komisiji nezapravljen (gotovo je že več lepega slišal o tem famoznem polkovniku Vašiču, op. ur.) in je poslal za komisijo na Dunaj načelnika iz finančnega ministristva. Načelnik je poročal v Belgrad, da naj takoj pride za njim tudi višji policijski uradnik. Ta je res odšel na Dunaj. Pa se mu je pa kmalu posrečilo, da je prijel polkovnika Vašiča v tranzitu. (Račun bi se namreč glasilo na višje vsote, kakor bi se bila dejansko izplačala. Op. ur.) Še policije iz Belgrada je namenene Vašičeve goljujije ugotovil na ta način, da se je skril v omari in tako prisostvoval sklepanju goljujive pogodbe med Vašičem in omenjenimi trgovskim agentom. Polkovnik Vašič je bil aretiran. Uvedla se bo obširna preiskava.

Dični polkovnik Vašič je prav dobro znal našim kovinarskim delavcem iz Ljubljane in okolice iz tistih časov, ko je vodil avtomobilni v Ljubljani in je imel odločevati deloma tudi o demobilizacijskem blagu. V »Napreju« smo iznašali ves čas njegovega paševanja v avtomobilu.

Cankarjeva proslava.

Dne 11. decembra minejo tri leta, odkar se je za zmerom poslovlil od nas, trpečega in delavnega jugoslovanskega naroda On, veliki romar in glasnik resnice, pravice, svobode, bratstva in enakosti. Ne, on se ni poslovlil od nas, le njegov fizični Jaz je odšel za zmirom, toda njegov duševni Jaz živi nad nami, nas vedno bolj oklepa in živi!

Ivan Cankar je pisal za narod, toda oni, ki so zadrževali, da »narod noče«, so narodu zabranjevali, da bi se res z njim sešel. Toda čas je razsekalo ne pitona, ki se imenuje »Publikum«, nego »gospodarje«, ki so hoteli, da narod strada.

Zato je odšel Cankar od Schwentnerja med narod, kjer zmaguje veliki romar. Da pride naš veliki Ivan v vsako vas, v vsako hišo in objame duše vseh, ki trpe in ki so členi kače pitona »Publikum« imenovanega, ki mora oživeti, proslavi Splošna delavska izobraževalna zveza »Svoboda« tretjo obletnico smrti Ivana Cankarja s tem, da po vseh krajih, kjer se danes nahajajo njene podružnice, priredi akademije, na sporedu katerih so predavanja in recitacije Cankarja.

Družinski list »Kres« izide v posebni Cankarjevemu spominu posvečeni številki z zelo izbrano in bogato vsebino. Številka izide že začetkom decembra. — Nadalje izda »Svoboda« tudi Cankarjeve razglednice, katerih čisti dobiček je namenjen skladu za Cankarjev spomenik.

kadar jih ima v rokah mojster mojstrov naš Matej Hubad. Hršičev Opelo sam na sebi se mi zdi nekaj silno lepega, česar doslej še nismo imeli prilike slišati prepogosto. Saj so bila naša ušesa in naše oči obrnjene stalno proti severu, za hip so se včasih ustavile na Češkem, da bi se pa kadaj okrenile več kot za pol metra proti vzhodu, pa ne pomnim. Balkan ima vendar tudi svoje dobre, krasne strani in prav je, če se tudi tukaj popolnoma balkaniziramo, seznanimo s tem, kar imajo bratje Srbi pokazati. Tega je veliko, treba le delavcev, ki to store, Glasbenica Matica pa bodi vodnica.

Orkestralno društvo Glasbene Maticice se krepko razvija in dosega pod taktirko svojega mojstra Jeraja vedno nove in nove uspehe. O delu in zmoglosti g. prof. Michla pa ne morem danes izreči še jasne sodbe, videl sem ga prvič in to pred zborom, ki je prepojen Hubadove discipline in navade, kateremu je za enkrat prav težko vtisniti pečat nove osebnosti. Težko mu bo nadkriliti Hubada, težko tudi ga doiti, a prav nič ne škodi, če bo par stopenj pod njim, matični zbor ostane še dolgo, dolgo — prvi.

Popoldanski program je obsegal edino točko: drama »Požar strasti« — potem domov.

Morda je bilo krivo ono nekoristno solnce, ki sije podnevi, ko je že itak svetlo, kakor se je izrazila mala Metka, da je bila tudi drama samo do polovice zasedena. Kosor pozna milje, iz katerega črpa prav natanko, tudi igralci so ga zadeli in to predvsem oni, ki so že kadaj pogledali v življenje doli v široko Slavonijo, tam za nekaj časa obsedeli in se nčili. Igrali so prav dobro od prvega do zadnjega. Imena posameznih igralcev ne vem, poznam le še stare znanec po imenu kot Danila, Danilovo, Borštnikovo, Pečka, izmed novih pa poznam Rogozo. To so imena, ki so zaenkrat trdni stebri ljubljanske drame. Režija, oprema, scenerija, vse je bilo tokrat v redu in pravem soglasju. V soglasju z odrom pa ni bilo vse navzoče občinstvo. Slišal sem sodbe, nad katerimi sem se začudil, da jih more izpustiti izobraženec. Misli si namreč, da življenje v Slavoniji vendar ni tako, kot ga nam slika Kosor. »Ti solnce moje in ti luna moja«, ali so to v resnici besede, ki jih more izreči mali svojemu sinu in bodoči

Jesenice: 11. decembra. »Za naročev blagor«. Pred predstavo predava g. A. Podbevšek.

Maribor: 11. decembra. Predava: I. Faval in Al. Slanovec.

Celje: 12. decembra zvečer. Predava g. A. Podbevšek.

Vstopnina k akademijam bo pol in 1 dinar, del čistega dobička je namenjen za Cankarjev spomenik.

Sodrug, delavci! Pripravite se na dostojno proslavo, vredno Velikega romarja!

Centralno tajništvo SDIZ »Svoboda«.

Nainovelše.

KRIZA V »VEČINI«.

LDU. Zagreb, 23. nov. »Novosti« poročajo iz Belgrada: Pogajanja glede rekonstrukcije vlade niso še nič napredovala. Ker čakajo politični krogi sklepa na seji radikalnega kluba v četrtak. Del radikalcev zahteva, da se demokratski sploh izključijo iz vladne koalicije. Pri muslimanih prevladuje struja, ki simpatizira z demokracijo. V radikalnem klubu pa obstoja struja, ki meni, da bi bilo najbolje, če bi kabinet podal ostavko in da bi vstopile v novo vlado nove osebnosti s Pašičem na čelu.

LDU. Belgrad, 23. nov. Po večini listov se javlja v radikalnem klubu nezadovoljnost nad načinom, kako se vodi naša zunanja politika. O tem vprašanju se bo razpravljalo na seji kluba v četrtak, na kateri se bo zahtevala tudi reorganizacija naše diplomacije.

PLAČEVANJE DAVKOV.

LDU. Belgrad, 23. nov. Na dvajseti seji zakonodajnega odbora je podal g. finančni minister pregled o plačevanju davkov v državi, katerih so plačali sledeče: Od 1. januarja 1919 do 10. okt. 1921 sta imeli plačati Srbija in Crna gora 149.137.610 din. davkov, Slovenija 145.909.750 dinarjev, Bosna in Hercegovina 134.025.000 dinarjev, Hrvatska s Slavonijo 167.320.000 dinarjev in Dalmacija 9.615.820 dinarjev davkov, dočim iz Vojvodine ni natančnih podatkov. V tem času je plačala Srbija 155.113.000 davkov, kar znaša 104% od vsote, katero je morala zlačati. Toliko je bilo vplačanega doslej v 73 finančnih upravnih okrožjih, dočim so rezultati iz 16 upravnih okrožij še neznani. Slovenija je vplačala 97.407.650 dinarjev, kar je približno 66% vsote, katero bi bila morala vplačati, Bosna in Hercegovina je vplačala 89.588.560 dinarjev kar znaša 66%, Hrvatska in Slavonija 136.879.500 dinarjev, kar znaša 82%, Dalmacija pa je vplačala 9.652.500 dinarjev, kar znaša 100%. Vojvodina pa je vplačala 143.543.790 dinarjev. Kar se tiče davka na zemljišča, je vplačala Srbija leta 1919. 6.438.178 dinarjev, kar znaša 100%, nove pokrajine pa 1.632.128 dinarjev. V letih 1920. in 1921. je plačala Stara Srbija 103.187.160 dinarjev.

STANOVANJSKA NAREDBA.

LDU. Belgrad, 23. nov. Na večrajšji seji demokratskega kluba je bila odklonjena naredba ministra za socijalno politiko glede stanovanjskega vprašanja. Sprejeta je bila druga naredba, po kateri je najemnikom zajamčeno sedanje stanje do 1. maja 1925. Sedanje najemnine pa veljajo do 1. maja 1923. Za čas med 1. majem 1923 in 1. majem 1925 je predvidena revizija najemnin, ako bi to katera stranka zahtevala. Po

najnovejših sklepili se je predlagalo pooblastiti vlado, da od leta 1925. do 1927. zaščiti samo ekonomsko slabše situirane najemnike, v prvi vrsti državne uradnike. — Naredba o novih zgradbah je ostala neizpremenjena.

POLOŽAJ V BERLINU.

LDU. Berlin, 23. nov. Vsled prepovedi obhodov in zborovanj pod milim nebom ni prišlo danes do nobenih plenitev.

PETLJURA PORAZEN.

LDU. Moskva, 23. nov. »Vjestnik« javlja, da je docela neutemeljena vest, ki prihaja iz Rusije sovražnega vira o osvojitvi mesta Kijeva po Petljuri. Petljurove tolpe, ki so, prihajajoče iz Poljske, vpadle v Ukrajino, so že uničene.

STRADANJE RUSKIH OTROK.

LDU. London, 23. nov. Pomožna akcija za otroke je prejela iz Moskve nastopno brezzično brzojavko Nansena: Dvajset do trideset milijonov ljudi trpi na Ruskem lakotu. Približno 10 milijonov teh nesrečnikov je v smrtni nevarnosti.

LDU. London, 23. nov. Brezzična brzojavka Nansena glede otroške pomožne akcije yeli dalje: Razmere se vsako uro slabšajo. Po zanesljivih poročilih iz Kasana bo umrlo lakote na stotisoče oseb, ako ne pride takojšnja pomoč. Vse prebivalstvo srednje Rusije je ogroženo, da izumre. Cela ozemlja bodo postala puščave. Nujna potreba takojšnje pomoči ni pretirana.

Politične vesti.

Vprašanje razdelitve države na oblasti doslej še res ni bilo aktualno. Zato tudi o njem ni bilo stvarnih razprav, ki bi bila služila kot vodilo. V ustavi je obseg oblasti določen z 800.000 prebivalci, zaradi tega v zmislu ustave ni mogoče bistvenih sprememb. Ker pa je opozicija proti ustavi in se pojavljajo tako važna vprašanja šele sedaj, bi bilo najumestnejše, da se z organizacijo oblasti še počaka, ker je le verjetno, da se po padcu sedanje vlade ustava deloma izpremeni.

Vladna kriza. Vladna kriza se je po zadnjih poročilih iz Belgrada poostila. O demisiji vlade, ki bo baje sledila, krožijo najrazličnejše kombinacije. Eni pravijo, da naj bi se nova vlada volila, drugi zopet kombinirajo (v mislih seveda) novo vlado z radikali (s Protičem), klerikali in ostalo meščansko opozicijo. V resnici kriza izvira iz potenciranega koritarstva meščanskih vladnih strank in belgrajskih poročil. V tem tiči sploh ves problem vseh buržoaznih vladnih kriz.

Dnevne vesti.

SOBRUGI, DELAVCI!

V nedeljo 27. t. m. priredi »Svoboda« obisk XX. umetnostne češkojugoslovanske grafične razstave v Jakopičevem paviljonu.

O predstavi bo podal pojasnila in predaval o umetnosti sploh g. A. Podbevšek. Razstava se bo otvorila ob 10. uri dopoldne. Udeležba naj bo točna!

Vstopnina bo znižana.

Tajništvo »Svobode«.

»Rdeči teden« za Naprej je končan. Zato prosimo vse sodruge, zaupnike in organizacije, da nam vrnejo nabirane pole za naročnike in za tiskovni sklad ter nabrane zneske po možnosti kmalu vpošljejo.

Akademike ljubljanske univerze, ki reflektirajo po 1. januarju 1922 na državno štipendijo, opozarjamo, da oddajo tozadevne »prijava« najkasneje do petka, 25. nov. t. l. tov. Mejak-u, centralnemu tajniku P. D. J. A. — Odbor Podpornega društva jugoslov. akademikov in Ljubljani.

Maksimalnih cen ne bo. Ministrstvo za soc. politiko v Belgradu je pri posvetovalnih o vprašanju pobijanja draginje življenjskih potrebščin prišlo do zaključka, da se maksimiranje cen ne da vzdržati. Zato se v bodoče ne bodo določevale maksimalne cene, pač pa se bodo preganjale one osebe, ki brezvestno navijajo cene. — S tem je toliko rečeno kot: ne moremo izvesti maksimalnih cen, ker se to ne sklada s kapitalističnim načelom »svobodnega izkoriščanja in svobodne trgovine«.

Se en koncert g. P. Holodkova in gospe Vesel-Polla. Na splošno željo občinstva se ponovi koncert slovitega ruskega baritonista g. P. Holodkova in primadone zagrebške opere gospe Vesel-Polla v petek, dne 25. t. m. v opernem gledališču ob 8. uri zvečer z novim sporedom. Vstopnice so na prodaj pri blagajni v opernem gledališču ob običajnih urah. Cene prostorov so vsled izrednih stroškov za 20% višje.

Popravek. Na zadnjem strokovnem shodu, kemičnih delavcev v Mostah, ki se je vršil dne 11. novembra t. l. je predsedoval shodu sodr. Coi Ivan — ne pa A. F. Toliko na znanje.

Dan 1. december je državni praznik. Sprejem v službo državnih železnic. Ravnateljstvo državnih železnic v Subotici sprejme nekaj uradniških pripravnikov. Prosilci naj se za informacije obravajo do g. žel. uradnika Janka Janežiča v Sombornu, žel. postaja. Za odgovor naj priložijo znanke.

Automobilna prometna d. d. v Ljubljani naznanja, da otvori v četrtak dne 24. novembra redni poštni avto-promet na prosti Skofja loka — Železniki s sledečim voznim redom: Skofja loka kolodvor: odhod ob 12. in 7. uri zvečer; prihod ob 6. jutraj in 6. zvečer. Železniki: odhod ob 5. jutraj in 5. popoldne; prihod ob 13. popoldne in 8. zvečer. Najmanjši vojni red se bo še objavil.

Iz stranke.

Krajevna skupina jugoslov. socialno demokratične stranke v Mostah naznanja, da se vrši dne 25. novembra v Mostah »pod Lipo« (pri Terčku) protestni shod z dnevnim redom: 1. protest proti sedanjemu občinskemu gospodarstvu; 2. potrditev župana ali pa razpis novih občinskih volitev; 3. proti draginji. Začetek shoda ob pol 7. uri zvečer. — Sodrug, sodružice, občani, udeležite se shoda polnoštevilno in točno.

Vestnik Svobode.

Seja centralnega odbora »Svobode« se bo vršila danes v četrtak, 24. t. m. ob 8. uri zvečer v tajništvu na Aleksandrovi cesti 5 s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajnika; 4. organizacija tajništva; 5. vprašanje književne založbe; 6. slučajnosti. Ker je dnevni red važen, je dolžnost odbornikov, da se seje zanesljivo in točno udeležijo.

Zagorje. Dramatični odsek del. izobr. društva »Svoboda« Trbovlje, vzpriži ob nedeljo dne 27. novembra 1921 točno ob 1. uri popoldne v dvorani g. K. Miheličiča igrjo »Cigani«, šaloigra v 3 dejanjih s petjem. Petje spremlja delavski orkester iz Trbovelj. Vstopnina: I. prostor 3 in pol din., II. prostor 3 din., III. prostor 2 in pol din., stojišče 2 dinara. Predprodaja vstopnic pri sodr. Antonu Kletu, v konzumnem društvu, ter na dan predstave, ob 9. uri dopoldne pri blagajni v »Kino« dvorani. Za obilno udeležbo se priporoča — Odbor.

bila je na svoje obljube, ko je »udobno« sedela v zakajenem oddelku, kjer so razne pijandure nadlegovale trezne sopotnike. Pravijo, da je hudo na svetu. Meni se pa zdi, da vsaka še davno ne bo, zakaj ljudje so skoro vsak dan pijani in to je tudi nekaj. Temu ni mogoče nikakor pomagati. Edina pomoč! Če pijanca kaznujemo, ali celo obesimo, je storjeno dobro delo samo na polovico, zlu s tem še niso prišli v oke. Treba je poseči po tistem, ki to zlo trosti, to je pa birt. Vse tiste, ki dajo nedoletnim in že optimim piščalcem, treba občutno kaznovati, dva, tri pa za zgled obesiti na prvo drevo. In morda bo red, gotovo pa še tudi ni. Prav tako gotovo pa je tudi, da najboljša naredba nič ne velja, če je nihče noče izvrševati.

Tako bi torej zaključil praznični izlet rodoljuba z dežele v mesto. Če sem komu kaj preveč povedal, naj odreže, zamere namreč ne trpin. Če mi pa zamere gospod Rukavina, je pa najbolje, če pobere šila in kopa in gre odkoder je prišel, po njem ne bomo deželani prav nič jokali. Tako in konec.

100 skodelic čaja in prav nič drugega, zneso to 400 K, na mesec 12 tisoč kron ali letno 144.000 kron. Tako sem svoje težave potožil oni prijasni gospodični in pristavil, da bom šel prodajat gorko vodo v ljubljansko kolodvorsko restavracijo; imel bom krasno eksistenco in kar je pri tem glavno, v enem mesecu se bom zredil ne samo po telesu temveč tudi po mošnjičku. Gospodična se je ludomudno smejala in kazala svojo očitno zadovoljnost. Vprašal sem jo, odkod to. Pa mi je povedala, da je na učiteljsko delala usposobljenostno preizkušnjo. Vse je šlo po sreči, z vsemi eksaminatorji se je dobro razumela in izborno odgovarjala, ko pa je prišel na vrsto oni dolgi, suhi »marbte«, ki je siten kot stara devica, se je pa skregala. A to nič ne stori, skušnja je za njo, sedaj je zadovoljna.

O ti božja naivnost! »Gradove svitile zida si v oblake«, ob njih bo živela vse dotlej, dokler jo življenje ne oplazne po plečih. Troštala je tudi mene, češ, naj le še malo počakam, da pridemo včevljarski vlak, tedaj izvele nekaj iz potne torbe in mi da pokusiti. Ali kdo bi veroval ženskim laskavim besedam? Poza-